

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

Series RKM

Code No. 40(B)

ਕੋਡ ਨੰ.

- Please check that this question paper contains 8 printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 25 questions.
- Please write down the serial number of the question before attempting it.

MATHEMATICS

(FOR BLIND CANDIDATES ONLY)

(Punjabi Version)

ਗਣਿਤ

(ਕੇਵਲ ਨੇਕਰੀਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ)

(ਪੰਜਾਬੀ ਉਲਥਾ)

Time allowed : 3 hours

Maximum Marks : 80

ਸਮਾਂ ਸੀਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਪੂਰਣ ਅੰਕ : 80

ਵਿਆਪਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ :

- (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (ii) ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੁਲ 25 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜੇਹੜੇ ਤਿੰਨ ਖੰਡਾਂ — ਕ, ਖ ਅਤੇ ਗ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ । ਖੰਡ ਕ ਵਿਚ 2 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 7 ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਖੰਡ ਖ ਵਿਚ 3 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖੰਡ ਗ ਵਿਚ 5 ਅੰਕ ਵਾਲੇ 6 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ।
- (iii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੂਰਣ ਵਿਆਪਕ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਫਿਰ ਵੀ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ, ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵਿਕਲਪ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ ।
- (iv) ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ।

ਖੰਡ ਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 ਤੋਂ 7 ਤਕ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ ।

1. $x^3 + x^2 + x + 1$ ਅਤੇ $x^4 - 1$ ਦਾ ਲ.ਸ. (L.C.M.) ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

2. x ਅਤੇ y ਲਈ ਹਲ ਕਰੋ :

$$a^2x - b^2y = a + b$$

$$ax - by = 2$$

ਜਾਂ

x ਅਤੇ y ਲਈ ਹਲ ਕਰੋ :

$$8x - 9y = 6xy$$

$$10x + 6y = 19xy$$

3. ਇਕ ਅੰਕਗਣਿਤਿਕ ਲੜੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ n ਪਦਾਂ ਦਾ ਜੋੜ $n^2 + 2n$ ਹੈ, ਉਸਦਾ 20ਵਾਂ ਪਦ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।
4. ਦੋ ਚੱਕਰ (ਵਰਿਤ) ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ C ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਬਿੰਦੂ C ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਸਪਰਸ਼ ਰੇਖਾ ਦੂਸਰੀਆਂ ਦੋ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਪਰਸ਼ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਵਿਭਾਜਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਜਾਂ

ਇਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ABC ਦੀ ਭੁਜਾ BC ਤੇ ਕੋਈ ਬਿੰਦੂ D ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਥਿਤ ਹੈ ਕਿ $\angle ADC = \angle BAC$. ਸਿੱਧ ਕਰੋ $CA^2 = BC \cdot CD$.

5. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਮੱਧ ਮਾਨ ਮਲੂਮ ਕਰੋ :

ਵਰਗ	ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ
0 – 10	8
10 – 20	12
20 – 30	10
30 – 40	11
40 – 50	9

6. ਇਕ ਛੱਤ ਦੇ ਪੱਖੇ ਦਾ ਨਕਦ ਮੁੱਲ 970 ਰੁਪੈ ਹੈ, ਇਹ 210 ਰੁਪੈ ਨਕਦ ਅਤੇ 260 ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਕਿਸ਼ਤ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।
7. ਇਕ ਡੱਬੇ ਵਿਚ 5 ਲਾਲ ਗੋਦਾਂ, 4 ਹਰੀਆਂ ਅਤੇ 7 ਸਫੈਦ ਗੋਦਾਂ ਹਨ । ਡੱਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਗੋਦ ਅਚਾਨਕ ਕੱਢੀ ਗਈ । ਸੰਭਾਵਨਾ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ਕਿ ਕੱਢੀ ਗਈ ਗੋਦ (ੳ) ਸਫੈਦ ਹੈ ।
(ਅ) ਨਾ ਲਾਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਫੈਦ ਹੈ ।

ਖੰਡ ਖ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 8 ਤੋਂ 19 ਤਕ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ ।

8. ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 8 ਹੈ । ਮੂਲ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਕ ਪਲਟ ਕੇ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਅੰਤਰ 18 ਹੈ । ਸੰਖਿਆ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।
9. ਸਰਲ ਕਰੋ :

$$\left[1 - \frac{4ax}{(a+x)^2} \right] \times \frac{(x+a)^2}{x^2 - a^2}$$

10. ਇਕ ਅੰਕਗਣਿਤਿਕ ਲੜੀ (A.P.) ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਦ, ਸਾਂਝਾ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਪਦ ਕਰਮਵਾਰ 12, 6 ਅਤੇ 252 ਹਨ । ਇਸ ਅੰਕਗਣਿਤਿਕ ਲੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਦਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।
11. ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸੀ ਸਮਪੰਚਤੁਜ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਸ਼ੀਰਸ਼ ਬਿੰਦੂ (ਸਿਰੇ) ਚੱਕਰੀ ਹਨ ।

ਜਾਂ

ਚੱਕਰੀ ਚਤੁਰਤੁਜ ABCD ਦੇ $\angle A$, $\angle B$, $\angle C$ ਅਤੇ $\angle D$ ਦੇ ਕਰਮਵਾਰ ਮਾਨ $(4x + 10)^\circ$, $(x + 2y)^\circ$, $(3y + 20)^\circ$ ਅਤੇ $(4x + y)^\circ$ ਹਨ । x ਅਤੇ y ਦੇ ਮਾਨ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

12. ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸੀ ਚਾਪ ਰਾਹੀਂ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਕੋਣ, ਉਸ ਚਾਪ ਰਾਹੀਂ ਚੱਕਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਿਸੀ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਬਣੇ ਕੋਣ ਦਾ ਦੁਗਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।
13. ਇਕ ਖਿਲੋਣਾ ਅਰਧਗੋਲੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਮਾਨ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਵਾਲੇ ਸ਼ੰਕੂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਸ਼ੰਕੂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਦਾ ਵਿਆਸ 7 ਸੇਮੀ ਅਤੇ ਖਿਲੋਣੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਉਚਾਈ 14.5 ਸੇਮੀ ਹੈ । ਖਿਲੋਣੇ ਦਾ ਆਇਤਨ ਮਲੂਮ ਕਰੋ । $[\pi = \frac{22}{7}]$ ਲਓ

14. ਕਿਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵੱਖੇ ਵੱਖ ਮਦਾਂ ਵਿਚ ਖਰਚ (ਸੈਕੜੇ ਰੁ. ਵਿਚ) ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਹੈ :

ਮਦ	ਪੜ੍ਹਾਈ	ਖੇਡਾਂ	ਮਨੋਰੰਜਨ	ਬਾਗਬਾਨੀ	ਸਜਾਵਟ
ਖਰਚ	20	10	15	10	17

ਇਕ ਪਾਈ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਦਾਂ ਤੇ ਖਰਚ ਦਰਸਾਲ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੇਂਦਰੀ ਕੋਣ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

15. 52 ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾਈ ਗਈ ਗੁੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਚਿੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪੱਤੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਗੁੱਟੀ (ਗੱਡੀ) ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੱਤਾ ਅਚਾਨਕ ਕਢਿਆ ਗਿਆ । ਸੰਭਾਵਨਾ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ਕਿ ਕਢਿਆ ਗਿਆ ਪੱਤਾ (ੳ) ਇਕ ਕਾਲਾ ਚਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਪੱਤਾ ਹੈ, (ਅ) ਇਕ ਬੇਗਮ ਹੈ, (ੲ) ਇਕ ਕਾਲਾ ਪੱਤਾ ਹੈ ।

16. ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ

$$\frac{\tan A + \sec A - 1}{\tan A - \sec A + 1} = \frac{1 + \sin A}{\cos A}$$

ਜਾਂ

ਤ੍ਰਿਕੋਣਮਿਤੀ ਤਾਲਿਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਾ ਮਾਨ ਮਲੂਮ ਕਰੋ :

$$\tan 7^\circ \cdot \tan 23^\circ \cdot \tan 60^\circ \cdot \tan 67^\circ \cdot \tan 83^\circ + \frac{\cot 54^\circ}{\tan 36^\circ} + \sin 20^\circ \cdot \sec 70^\circ - 2$$

17. ਇਕ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਰੇ ਬਿੰਦੂ $(-2, -1)$; $(1, 0)$ ਅਤੇ $(4, 3)$ ਹਨ । ਚੌਥੇ ਸਿਰੇ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਸ਼ੀਰਸ਼ਅੰਕ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

18. ਜੇਕਰ ਬਿੰਦੂ $C(-1, 2)$ ਇਕ ਰੇਖਾਖੰਡ AB ਨੂੰ $3 : 4$ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ ਅਤੇ A ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ $(2, 5)$ ਹਨ, ਤਾਂ B ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

19. 2550 ਰੁਪੈ ਦਾ ਇਕ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਰਧ ਵਾਰਸ਼ਿਕ (ਛਿਮਾਹੀ) ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ । ਹਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਮਲੂਮ ਕਰੋ, ਜੇਕਰ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਤੀ ਛਿਮਾਹੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਰ 8% ਸਾਲਾਨਾ ਹੈ ।

ਖੰਡ ਗ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 20 ਤੋਂ 25 ਤਕ ਹਰ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ ।

20. ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਦੋ ਸਮਰੂਪ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲਾਂ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ, ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਮੇਯ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ :

ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋ ਸਮਰੂਪ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਸਰਵਾਂਗਸਮ ਹੋਣਗੀਆਂ ।

21. ਜੇਕਰ ਇਕ ਰੇਖਾ ਇਕ ਵਰਿਤ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਰਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਵਰਿਤ (ਚੱਕਰ) ਦੀ ਇਕ ਵਤਰ (ਜੀਵਾ) ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਵਤਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪਰਸ਼ ਰੇਖਾ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੋਣ ਸੰਗਤ ਏਕਾਂਤਰ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਕਰਮਵਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਉਪਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤੇ ਕਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚ ਕਰੋ :

ਜੇਕਰ ΔABC ਇਕ ਸਮਦੋਬਾਹੂ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ $AB = AC$, ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ ΔABC ਦੇ ਪਰਿਚੱਕਰ ਦੇ ਬਿੰਦੂ A ਤੇ ਖਿੱਚੀ ਸਪਰਸ਼ ਰੇਖਾ BC ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੈ ।

22. ਇਕ ਭਿੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਤੋਂ ਇਕ ਘੱਟ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਹਰ, ਹਰ ਇਕ ਵਿਚ 3 ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਭਿੰਨ ਪਹਿਲੀ ਭਿੰਨ ਤੋਂ $\frac{3}{28}$ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਭਿੰਨ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

ਜਾਂ

ਦੋ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ (Natural) ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ 45 ਹੈ । ਛੋਟੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਵਰਗ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਹੈ । ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।

23. ਇਕ ਅਰਧਗੋਲਾਕਾਰ ਬਰਤਨ ਜਿਸਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਵਿਆਸ 36 ਸੇਮੀ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਉਸ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਬੇਲਨਾਕਾਰ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਇਕ ਬੋਤਲ ਦਾ ਅਰਥਵਿਆਸ 3 ਸੇਮੀ ਅਤੇ ਉਂਚਾਈ 6 ਸੇਮੀ ਹੈ, ਦੱਸੋ ਕਿ ਅਰਧਗੋਲਾਕਾਰ ਬਰਤਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਤਨੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਜਾਂ

ਇਕ ਗੋਲਾਕਾਰ ਪਾਈਪ ਜਿਸਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਅਰਥਵਿਆਸ 1 ਸੇਮੀ ਹੈ, ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਲੀ 80 ਸੇਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੈਕੰਡ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਵਹਿ ਕੇ ਇਕ ਖਾਲੀ ਵੇਲਣਾਕਾਰ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਵੇਲਣਾਕਾਰ ਟੈਂਕ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਆਸ 40 ਸੇਮੀ ਹੈ । ਦੱਸੋ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਬਾਦ ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਪਾਲੀ ਦੀ ਉਂਚਾਈ ਕਿਤਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

24. 5 ਮੀਟਰ ਉੱਚਾ ਖੰਡਾ ਇਕ ਟਾਵਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਤਲ ਤੇ ਸਥਿਤ ਇਕ ਬਿੰਦੂ A ਤੋਂ ਖੰਡੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਉਚਾਲ ਕੋਣ 60° ਹੈ ਅਤੇ ਟਾਵਰ ਦੇ ਸਿਰੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਿੰਦੂ A ਦਾ ਨੀਵਾਲ ਕੋਣ 45° ਹੈ । ਟਾਵਰ ਦੀ ਉਂਚਾਈ ਮਲੂਮ ਕਰੋ ।
[$\sqrt{3} = 1.732$ ਲਓ]

25. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ (ਮਕਾਨ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ ਛੋਡ ਕੇ) 42,000 ਰੁਪੈ ਹੈ । ਉਹ 30,000 ਰੁਪੈ (ਸਾਲ ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਹਤ ਫੰਡ (100% ਛੋਟ) ਵਿਚ ਦਾਨ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ 6,500 ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਹ ਭਵਿਖ ਨਿਧੀ ਵਿਚ ਜਮਾ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 5,000 ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਤਿਮਾਹੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮਿਯਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ 10,000 ਰੁਪੈ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਚਤ ਪਤਰ (NSC) ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ । ਪਹਿਲੇ 11 ਮਹੀਨੇ 5,100 ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਜਮਾ ਕਰਵਾਂਦਾ ਹੈ । ਦੱਸੋ ਉਸਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ (12ਵੇਂ) ਮਹੀਨੇ ਕਿਤਨਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ :

(ਕ) ਬਚੱਤ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ 1,00,000 ਰੁਪੈ ਤਕ
ਬਚੱਤ ਤੇ 100% ਛੋਟ

(ਖ) ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ :

<u>ਸਲੈਬ</u>	<u>ਆਮਦਨ ਕਰ</u>
(i) 1,00,000 ਰੁਪੈ ਤਕ	ਕੋਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਨਹੀਂ
(ii) 1,00,001 ਰੁਪੈ ਤੋਂ 1,50,000 ਰੁਪੈ ਤਕ	1,00,000 ਰੁਪੈ ਤੋਂ ਵਧ ਕਰ ਯੋਗ ਆਮਦਨ ਦਾ 10%
(iii) 1,50,001 ਰੁਪੈ ਤੋਂ 2,50,000 ਰੁਪੈ ਤਕ	5,000 ਰੁਪੈ + 1,50,000 ਰੁਪੈ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 20%
(iv) 2,50,001 ਰੁਪੈ ਤੋਂ ਵਧ	25,000 ਰੁਪੈ + 2,50,000 ਰੁਪੈ ਤੋਂ ਵਧ ਆਮਦਨ ਦਾ 30%

(ਗ) ਸਿਖਿਆ ਉਪਕਰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦਾ 2%